

הרב מיכאל רוזנצווייג - מקורות בעניני מומר לשבת וע"ז

רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה טו

1
2
3 השבת ועבודה זרה כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה, והשבת היא האות שבין הקב"ה
4 ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל מחלל שבת בפרהסיא הרי
5 הוא כעובד עבודה זרה ושניהם כגוים לכל דבריהם. לפיכך משבח הנביא ואומר +ישעיהו נ"ו+ אשרי אנוש
6 יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו וגו', וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כחו
7 כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא, שנאמר +ישעיהו נ"ח+ אז תתענג על
8 ה' והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר. בריך רחמנא דסייען.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכה יא

9
10
11 והוא הדין לשאר כל העריות חוץ מן הבהמה, אבל הזכור מצילין אותו בנפש הרודף כשאר עריות, אבל הרודף
12 אחר הבהמה לרבעה, או שרדף לעשות מלאכה בשבת או לעבוד ע"ז, אע"פ שהשבת וע"ז עיקרי הדת אין
13 ממיטין אותו עד שיעשה ויביאוהו לבית דין וידינוהו וימות.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכה ד

14
15
16 ומוזהרין בית דין שלא ליקח כופר מן הרוצח ואפילו נתן כל ממון שבעולם ואפילו רצה גואל הדם לפטרו שאין
17 נפשו של זה הנהרג קנין גואל הדם אלא קנין הקב"ה, שנאמר +במדבר ל"ה ל"א - ל"ג+ ולא תקחו כופר לנפש
18 רוצח, ואין לך דבר שהקפידה תורה עליו כשפיכות דמים, שנאמר ולא תחניפו את הארץ, כי הדם הוא יחניף
19 את הארץ.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה ט

20
21
22
23 ואין עושין דבר זה לשאר מחוייבי מיתת בית דין אלא אם נתחייב מיתה ממיטין אותו ואם אינו חייב מיתה
24 פוטרין אותו, שאע"פ שיש עונות חמורין משפיכות דמים אין בהן השחתת ישובו של עולם כשפיכות דמים,
25 אפילו ע"ז ואין צריך לומר עריות או חילול שבת אינן כשפיכות דמים, שאלו העונות הן מעבירות שבין אדם
26 להקב"ה אבל שפיכות דמים מעבירות שבינו לבין חברו, וכל מי שיש בידו עון זה הרי הוא רשע גמור ואין כל
27 המצות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עון זה ולא יצילו אותו מן הדין שנ' אדם עשוק בדם נפש וגו'. צא ולמד
28 מאחאב עובד ע"ז שהרי נאמר בו רק לא היה כאחאב וכשנסדרו עונותיו וזכותיו לפני אלהי הרוחות לא נמצא
29 עון שחייבו כלייה ולא היה שם דבר אחר ששקול כנגדו אלא דמי נבות שנ' ותצא הרוח ותעמוד לפני ה' זו רוח
30 נבות ונאמר לה תפתה וגם תוכל והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב קל וחומר להורג בידו.

רמב"ם הלכות גירושין פרק ג הלכה טו

31
32
33
34
35 הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחמשה, גוי ועבד וחרש ושוטה וקטן, אפילו האשה עצמה כותבת את גיטה,
36 ישראל שנשתמד לע"ז או שהוא מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבריו.

רמב"ם הלכות אישות פרק ד הלכה טו

37
38
39
40
41 המקדש גויה או שפחה אינן קידושין אלא הרי היא אחר קידושין כמו שהיתה קודם הקידושין, וכן גוי ועבד
42 שקדשו בת ישראל אין קידושיהן קידושין, ישראל משומד שקידש אע"פ שהוא עובד ע"ז ברצונו הרי אלו
43 קידושין גמורין וצריכה ממנו גט.

הרב מיכאל רוזנצווייג - מקורות בעניני מומר לשבת וע"ז

ספר האשכול (אלבק) הלכות חולין דף קעז עמוד א

1 ומשומד אוכל נבלות להכעיס וודאי אסורה, ומשומד אוכל נבלות לתיאבון בדק סכין ונתן לו מותר לאכול
 2 משחיטתו כדרכא. ומשומד לע"ז ולחלל שבתות בפרהסיא הן כגוים גמורים ואסור לאכול משחיטתו, ופסולין
 3 הן לכל התורה כולה והרי הן כגוים <גמורים> לכל המצות, חוץ מלענין עריות וקדושין וגיטין וחליצה
 4 ומיאונין וממזרות וכדומה להן, בהגך כולהו הרי הוא כישראל שנשתמד שקדושיו קדושין ואשתו צריכה גט,
 5 ויבמתו צריכה חליצה אי אשתמד ההוא משומד בטר דקדשה אחוה שהרי נשואין הראשונים <מפילין>, אבל
 6 אם כשקדשה אחיו היה משומד ההוא אחא מקודם לא צריכא חליצה מיניה, ואם בא משומד [על אשת איש]
 7 הולד ממזר כישראל, דגוי הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש. ואיתשאל גאון בהאי
 8 ענינא ואלו תורף דבריו, וששאלתם אשת איש שהלך בעלה למדינת הים ובא ישראל משומד וכנסה כמנהג
 9 גוים והוליד בן ואח"כ בא בעלה ונתן לה גט, ואותו משומד מחלל שבתות בפרהסיא, עכשיו אותו בן כשר הוא
 10 כי אביו נחשב כגוי, וגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, או דילמא כיון שאם חזר בו ישראל גמור הוא
 11 הולד ממזר. כך ראינו שהולד ממזר ולא מטעם שאם חזר בו הרי הוא כישראל לכל דבריו, אלא מפני שהיתה
 12 הורתו ולידתו בקדושה, ואין הולכין בדין זה אחר שמירת שבת ולא אחר חילולה, שבשני מקומות צריך לדעת
 13 משפטי משומד ושני בחינות יש להן. מקום ראשון לברך ולזמן ולבטל רשות וכדומה להן מן המצות, בחינתו
 14 בכל אלו לראות השומר הוא שבת או מחללה, כדתניא ישראל משומד משמר שבתו(ת) בשוק הרי הוא ככל
 15 ישראל לכל דבריו שמבטל רשות, ושאינו שומר שבתו בשוק הרי הוא כגוי ואינו מבטל רשות. ומקום שני
 16 לענין עריות וקדושין וגיטין וחליצה ומיאונין וממזרות וכדומה להן בכל העריות, בחינתו בכל אלו לראות אם
 17 היתה הורתו ולידתו בקדושה קדושיו קדושין וגטין וגיטין וחליצתו חליצה, ובניו מחייבי כריתות ממזרים הם,
 18 כמו ששנינו לענין גרים היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהן. כללו של דבר במצות הלך
 19 אחר שמירת שבת, ובעריות הלך אחר הריון ולידה, אף כאן כיון שנתיהד ונולד בקדושה ובא על אשת איש
 20 הולד ממזר גמור, ואין בדבר זה ספק וכך הוא הדין ואין לשנות. כל זה כתב הרב רבי יהודה זק"ל בהלכות
 21 משומד. ואני הכותב תמה במה שכתב דאי קדשה אחוה הוה ההוא [משומד] מקודם לא צריכא חליצה מיניה,
 22 ואמאי הא הוה הורתו ולידתו בקדושה ואי הדר ביה ישראל מעליא הוא, (והוא) [ואי] הוה משומד כדקדשה
 23 אחוה ובתר הכי הדר ביה מי לא בעיא חליצה. ומאי דכתב נמי נשואין ראשונים מפילין, והלכה היא דמיתה
 24 מפלת כדאיתא בפרק קמא דיבמות, רבא אמר לעולם חד תנא הוא וליכא פלוגתא דודאי [מיתה] מפלת וזו ואין
 25 צריך לומר זו קתני. ומאי דאמר בע"ה הורתו ולידתו בקדושה, והרי גוי שטבל ועלה הרי הוא כישראל דאי הדר
 26 ביה וקדיש ישראל משומד הוא וקדושיו קדושין, ואם בא כמו כן על חייבי כריתות אע"פ שחזר לסורו הולד
 27 ממזר, כדין ישראל משומד הבא על חייבי כריתות שהולד ממזר, אע"פ שלא היתה הורתו ולידתו בקדושה,
 28 והני מילי צריכי עיונא:

שו"ת תשב"ץ חלק ג סימן מג

29 תנס: שאלת על גט הנכתב במיורקא וכתבו א' מהנקראים אנוסים ובלי ספק שהם משתחווים לע"ז ומחללין
 30 שבתו' בפרהסי' והעידו יהודים שתכלית יציאתו מהכלל היתה באונס וגם בהיותו באונס השמד ה' נוהג יהדות
 31 כשמוצא עצמו ניצול מהמות וגם במותו לא נהג מנהג עכו"ם ולא רצו לקברו כמנהג כופר בדתם עד שבזבזה
 32 אשתו ממון אלו הן ענייני זה האיש שכתב זה הגט והיתה השאלה אם הגט שכתב הוא בטל כדין נכרי וכ"כ
 33 הרמב"ם ז"ל (פ"ג מה"ג) שדינו כדין נכרי ואם נשאת אשתו בגט זה והיו לה בנים יהיו ממזרים וצריכה גט
 34 אחר או יהי' הגט כשר' ובני' כשרי' והיא מותרת למי שנשאה או להנשא לאחר אם מת זה שנשאה בגט זה:

הרב מיכאל רוזנצווייג - מקורות בעניני מומר לשבת וע"ז

1 ואמת הוא שהר"ם ז"ל כתב כן וסמך על מ"ש בראשון מחולין (ה' ע"א) דמשומד לע"ז ולחלל שבתות
 2 בפרהסייא דהוי כעכו"ם לכל דבריו ופי' הוא ז"ל דה"ה לענין כתיבת גיטין וכבר הגיה עליו הר"ם הכהן ז"ל
 3 שהי' נראה מדבריו שאין קדושי קדושין ולא משמע הכי דהא קי"ל דמשומד שקדש קדושי קדושין דאורייתא
 4 ואפילו גר שחזר לסורו קדושי קדושין כדאיתא בפ' החולין (מ"ז ע"ב) וה"נ מוכח בבכורות בפ' עד כמה (ל'
 5 ע"ב) ובפ"ק דיבמו' (ט"ז ע"ב) והרב ז"ל ג"כ כתב כן בהלכות קדושין (פ"ד מה"א הט"ו) ומדקדושי קדושין
 6 הי' נר' דגיטו הוי גט דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וכ"כ הרב בעל העטור ז"ל ומעשים בכל יום שמשומד
 7 מגרש אשה שנתקדשה לו אפילו ביהדותו וכתב ר"ת ז"ל שאין כותבין בגט אלא שם יהדות לא שם גיות נראה
 8 שדבר פשוט הוא דגט משומד גט הוא והרמב"ם ז"ל לא פירש דעתו אם גטו גט אם לא. אלא שכתב שאינו כשר
 9 לכתוב את הגט כדין נכרי ודבריו צ"ע. ומ"ש בתשובת הגאונים ז"ל דמשומד לחלל שבתות בפרהסייא אינו
 10 כישראל שנאמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כל המשמר שבת נקרא ישראל וכן בפ"ק דחולין (ה'
 11 ע"ב) אמרי' דאין מקבלין קרבנות מן המשומד מדכתיב אדם כי יקריב מכם ואמרי' מכם ולא כולכם להוציא את
 12 המשומד לנסך יין ולחלל שבתות בפרהסייא כבר כתב בעל העטור ז"ל דעכו"ם שבחוצה לארץ לא עובדי ע"ז
 13 הם כדאיתא בפ"ק דחולין (י"ג ע"ב) א"כ האידנא לאו משומד לע"ז מיקרי ומחלל שבתות ליתא /ליתא/ אלא
 14 (בעדות) [בעבודת] (עיי' לקמן סי' מ"ז) קרקעות ויצא לנו מזה שכל המשומדים שקדשו קידושיהם קדושין
 15 דבר תורה ובזה הודה הרמב"ם ז"ל והיה נראה שאם קדושי קדושין גטו גט. וכזה הוא הסכמת האחרונים ז"ל
 16 ומעשים בכל יום יוכיחו והרמב"ם ז"ל לא פירש דעתו בזה אם גטו גט ובודאי שדעתו לומר שגטו גט אע"פ
 17 שלא פירש כן כיון שכתב קדושי קדושין שאין טעם לחלק בין גטין לקדושין אלא שהוא ז"ל כתב מה שנמצא
 18 מפורש בגמרא שאמרו דקדושי משומד קדושין ומה שלא נזכר בגמרא בפירוש הניחו סתום וילמד סתום מן
 19 המפורש ואין ספק שזהו דעתו. והי' נראה שאם גטו גט שהוא כשר לכתוב גט ולא דמי לנכרי דנכרי ליתיה כלל
 20 בתורת גטין וקדושין ואפילו לפי דעתו שהוא פוסל בעבד בכתיבת גט וכן דעת ר"י ז"ל בעל התוספות יש לומר
 21 דדוקא עבד פסול לכתיבת גט שאינו בתורת גטין וקדושין כלל שאין לו אישות ומש"ה פסול בשליחות גט בין
 22 להולכה בין לקבלה אבל משומד כיון דאיתיה בתורת גטין וקדושין ובר ברית הוא ובר שליחות הוא דאע"פ
 23 שחטא ישראל הוא הי' נראה שהוא כשר לכתוב הגט ואפילו תאמר שכתובת הגט אינה אלא שליחות. והפסול
 24 בשליחות הגט פסול לכתוב הגט. וכ"ש שאין טעם פסול הכתיבה משום שליחו' דלא בעינן בכתיבת הגט שליחו'
 25 כמו שפי' הראשונים ז"ל ואין פסול הכתיבה לאותם פסולין אלא משום דבעינן לשמה ונכרי אדעתא דנפשי'
 26 קעביד ולא כתב לשמה וא"כ איכא למימר דמשומד לאו אדעתא דנפשי' קא עביד ואם אמרו לו שיכתוב לשמו
 27 ולשמה קא עביד אדעתא דידן דכיון שאין הדבר תלוי בפסול גופו מפני שמדותו. אלא מטעם לשמה איכא
 28 למימר דאע"ג דלענין פסול גופו הוי כעכו"ם אבל לענין אי עביד אדעתא דנפשי' או אדעתא דידן איכא למימר
 29 דאינו כעכו"ם וכל זה הוא לספק בדעתו של הרמב"ם ז"ל. אבל הוא לא ראה לחלק בזה וראוי לחוש לדבריו
 30 אבל בנדון הזה שהעידו העדים שאין זה כשאר המשומדי' פורקים עול ולבו הי' לשמים הרמב"ם ז"ל יודה בזה
 31 שכשר לכתוב הגט בודאי לאו אדעתא דנפשי' קא עביד אפי' נאמר שלענין שחיטתו ושאר דיניו דינו כעכו"ם
 32 לפי שהכתיבה הזאת אינה נפסלת מטעם פסול הגוף אלא מטעם לשמה ואי בריר לן דלשמה קא עביד ודאי הגט
 33 כשר הוא. ומה שחשבתם לתקן בזה שאחד מעידי הגט אינו זוכר אם זה האנוס כתבו במצות הבעל או הבעל
 34 צוה לאחר ואותו אחר נתנו לזה לכתבו לפי שהי' סופר מיושר בכתיבתו אלו היינו חוששין לזה קלקול גדול
 35 הוא זה שאין הגט כשר עד שיאמר לסופר לכתוב כדאיתא בפ' (התקבל) [מי שאחזן] (ע"א ע"ב) אבל לפי מה
 36 שנאמר לי כי הגט נמסר במיורקא אין לחוש לשום ערעור אחר מעשה ב"ד דבי דינא בתר בי דינא לא דייקי
 37 ולזה נוהגין לקרוע הגט ולעשות מעשה ב"ד כדי לסלק ערעור דבעל: